

Izbija vsak dan razen sobot, nedeli in praznikov.
Issued daily except Saturdays, Sundays and Holidays

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredniški in upravnški prostori:
2657 South Lawndale Ave.
Office of Publication:
2657 South Lawndale Ave.
Telephone, Rockwell 4904

LETO—YEAR XXXVII Cena lista je \$6.00 Entered as second-class matter January 16, 1933, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879. CHICAGO 23, ILL., ČETRTEK, 29. MARCA (MARCH 29), 1945 Subscription \$6.00 Yearly STEV.—NUMBER 63 Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 4, 1918.

Nemške armade beže pred zavezniško silo!

Zavezniške armade prodirajo v osrčje majajoče se Nemčije. Nacijske sile razkosane v štirih sektorjih zapadne fronte. Kolone tretje ameriške armade razbile nemške trdnjavske linije ob reki Main. Moskva naznanila prodiranje ruskih kolon preko severozapadne Ogrske proti Dunaju. Sovjetske sile udrle v Gdansk, pristaniščno mesto ob Baltičkem morju. Ameriški letalci bombardirajo mesta na japonskem otoku

PARIZ, 28. marca.—Nemške armade v Porurju se umičejo v divjem neredu pred zavezniškimi oklopnimi in pehotnimi kolonami. Ameriški in britanski letalci poročajo o smejnjavni med Nemci. Druga britanska armada je prebila nemške linije v prodiranju proti Muensterju, glavne mesto Vestfalije. Znamenja razpadanja nemških armad v vseh krajih zapadne fronte so očita. Glavni stan generala Dwighta D. Eisenhowerja je naznanil ujetje generala Franza Sensfussa, poveljnika nemške divizije na porenski fronti. Šef štaba generala in vsi člani so bili ujeti. Prva ameriška armada je prodira 120 milj v notranjost Nemčije.

Pariz, 28. marca.—Zmagovite zavezniške armade se v ale kot deroče vode v osrčje majajoče se Nemčije. Nacijske sile so že razkosane v štirih sektorjih zapadne fronte.

General Dwight D. Eisenhower, vrhovni poveljnik zavezniških armad, je triumfalno naznanil, "da Nemci kot vojska sta na zapadni fronti so tepena armada."

Oklopne kolone prve ameriške armade so prodrle 29 milj daleč v vzhodni smeri po prekoračenju reke Dill, kjer jih je sovražnik skušal ustaviti. Zdaj se nahajajo na ozemlju, ki je oddaljeno 235 milj od Berlina. Vsa zapadna fronta je v plamenih. Ameriške sile drve naprej preko Nemčije, da navežejo stike z ruskimi armadami na vzhodni fronti.

Prva ameriška armada je zasedla Herborn in se približala Wetlaru, strateškemu mestu, 57 milj vzhodno od reke Rene. Razdalja med to armado in ruskimi četami na vzhodu je 245 milj. Pet oklopnih divizij prve armade prodira naprej in drobi odpor nemških sil. Ena divizija je prekoračila reko Lahn v bližini zasedenega Limburga in se zdaj vali proti Frankfurtu, devetemu največjemu nemškemu mestu, kjer je v akciji tretja ameriška armada. Wiesbaden, štiri milje zapadno od Frankfurta, kjer se spajata reki Rena in Main, je padel.

Frankfurt, rojstno mesto Goetheja in center nemške elektrokemične industrije, je v razvalinah. Ameriške in angleške bombe so razdelele 90 odstotkov ploščij. Samo okrog 200,000 prebivalcev je še v mestu. Čete prve ameriške armade so ujele dva nemška generala, več polkovnikov, 15 podpolkovnikov in čez tri tisoč vojakov.

Oklopne kolone tretje ameriške armade, katere poveljnik je General George S. Patton, so razbile nemške trdnjavske linije ob reki Main v več krajih na južnovzhodni strani Frankfurta. Sedem zavezniških armad je v ofenzivi proti nemškim silam na fronti na vzhodni strani Rene. Odpor sovražnika se krha pod udarci zavezniških armad v vseh krajih.

Sedma ameriška armada pod poveljstvom generala Patcha je ustanovila nadaljnja mostišča severno od Mannheima in preskakala glavno cesto, ki vodi iz tega mesta v Frankfurt, v treh krajih. Možnost je, da je že navezala stike z enotami tretje ameriške armade, ki se v ale pro-

Raztegnitev trgovinskih paktov

Roosevelt naslovil poslanico kongresu

Washington, D. C., 28. marca.—Predsednik Roosevelt je storil prvi korak, nanašajoč se na reševanje problemov povojne trgovine in polne uposlitve po zaključenu sedanje vojne. V poslanici je pozval kongres, naj raztegne program trgovinskih paktov, da ostanejo v veljavi nadaljnja tri leta, obenem pa naj zniža carinske postavke za 50 odstotkov.

Kongres naj dovoli \$625,000 za kritje stroškov reprezentantov v novi živilski in poljedelski administraciji Združenih narodov. Roosevelt je razkril, da Združeni narodi skušajo formirati svetovno trgovsko agenturo na osnovi načrtov, sprejetih na konferenci štirih velesil v Dumbarton Oaksu.

Gotovo je, da bo Rooseveltova zahteva glede podaljšanja veljavnosti trgovinskih paktov izzvala ostro kontroverzo v kongresu. Zakonski načrt, da dobi predsednik potrebno oblast, je pred kongresom. O tem se bo pričela razprava prihodnji teden.

"To ni vprašanje, o katerem naj se demokrati in republikanci prepirajo," pravi Roosevelt v poslanici. "Logika dogodkov je proti kontroverzi. Sprejete zakončke n a č r t a narekujejo ameriški interesi, da se poveča uposlenost v povojni dobi in zvišja življenski standard."

Glasovanje o rudarski stavki

Delavska tajnica napovedala sporazum

Washington, D. C., 28. marca.—Okrog 400,000 rudarjev, članov unije United Mine Workers of America, bo danes glasovalo o odklicu stavke. Čez 62,000 rudarjev, ki delajo v rovih trdega premoga, bo glasovalo o stavki mesec dni pozneje.

Rudarska unija, katere predsednik je John L. Lewis, se je pričela pogajati z operatorji glede sklenitve nove pogodbe pred štirimi tedni, toda doslej se ni pokazalo nobeno znamenje za dosego sporazuma. Veljavnost sedanje pogodbe poteče popolnoma prihodnjo soboto.

Glasovanje o odklicu stavke je bilo odrejeno v smislu provizij Connally-Smithovega protistavkovnega zakona. Rudarji bodo glasovali "da" ali "ne" o vprašanju, ki se glasi: "Ali želite prekiniti produkcijo premoga v vsem času kot posledico tega spora?"

Delavska tajnica Frances Perkins je po konferenci z Lewisom in operatorji napovedala dosego sporazuma glede sklenitve nove pogodbe, preden bo potekla veljavnost sedanje. Dalje je rekla, da je sama sugerirala odobritev načrta, ki bo po njenem mnenju omogočil dosego sporazuma med rudarsko unijo in operatorji.

Demonstracije proti Jugoslaviji v Rimu

Rim, 28. marca.—Dijaki rimske univerze so demonstrirali proti Jugoslaviji, ki si prisvaja Trst in Reko. Izročili so resolucijo podministru za zunanje zadeve z zahtevo, da morata Trst in Reka ostati v italijanskih rokah.

lonije v francoski severni Afriki.

Giocobbi je izrazil upanje, da bodo lahko vse kolonije francoskega imperija ustvarile pogoje za razvoj in blagostanje. Indokina je zdaj pod kontrolo japonskih čet.

NEMŠKE LINIJE SE RUŠIJO POD UDARCI

Apeli na ljudstvo, naj vztraja v borbi

FELDMARŠAL MODEL RANJEN

London, 28. marca.—Nacijska propaganda skuša uveriti nemško ljudstvo, da še ni vse izgubljeno, čeprav izgleda položaj brezupen zdaj, ko se nemške bojne linije rušijo pod udarci zavezniških armad na zapadu in vzhodu. Guenther Weber, dopisnik časnike agenture Transocean, pravi, "da ni važno, če držimo miljo ali manj zemlje, temveč držanje nepretrgane fronte od Švice na jugu do Holandije na severu."

Besednik nemškega poveljstva v Berlinu je priznal, "da je vojna stopila v odločilno fazo. V tem kritičnem momentu ne smemo izgubiti poguma in volje za borbo. Držali smo glavne kvišku doslej in moramo jih tudi sedaj. Nemško ljudstvo mora vztrajati v borbi do konca."

Dr. Rudolph Semmler je po poročilu časnike agenture DNB dejal:

"Ne varajmo sami sebe in priznajmo sedanjo kritično situacijo. Naši sovražniki na zapadu in vzhodu nas oblegajo in naskakujejo nemško trdnjavo v upanju, da bodo zlomili naš odpor. Ameriške, britske in ruske sile so v ofenzivi in skušajo izsiliti odločitev za vsako ceno. Naše gesto mora biti in bo pobijanje sovražnikov, kjer koli se pojavijo. Sovražniki morajo ugoniti v svoji lastni krvi. Če je usoda odločila, da Nemčija postane pokopališče, skrbimo, da postane pokopališče naših sovražnikov."

Vest iz podtalnih virov pravi, da je bil feldmaršal Model, poveljnik nemških sil na severnem koncu zapadne fronte, ranjen, ko je bomba treščila na tla v njegovi bližini. Prej je bilo naznanjeno, da je Hitler imenoval feldmaršala Alberta Kesselringa za vrhovnega poveljnika armad na zapadni fronti. On je nasledil odstavljenega feldmaršala Rundstedta. Kesselring je bil poveljnik nemških sil na fronti v severni Italiji.

Londoni listi podprli ministra

London, 28. marca.—Times, Daily Mail in drugi listi so podprli deklaracijo Oliverja Stanleyja, ministra za kolonije, katero je podal v parlamentu. V tej je naglasil, da Velika Britanija ne more in ne bo delila odgovornosti v upravljanju njenih kolonij. Times pravi v uvodniku, da bi bila delitev odgovornosti v bistvu priznanje, da Velika Britanija ni sposobna za upravljanje kolonij.

Ameriška vojaka obsojena v Italiji

Rim, 28. marca.—Vojno sodišče je obsodilo dva mlada ameriška vojaka v smrt na vešalih, ker sta napadla in ubila nekega italijanskega gostilničarja 10. oktobra preteklega leta. Obsojenca sta James Adams iz Oklahoma Cityja, Okla., in Werner Schmiedel iz Allentowna, Pa.

Australija počastila ameriškega poslanika

Canberra, Avstralija, 28. marca.—Člani vlade so priredili banket v počast ameriškega poslaniku Nelsonu Johnsonu pred odhodom domov. On je resigniral, toda naslednik še ni bil imenovan.

Načrt obveznega dela sprejet

Viharna debata v senatu se obeta

Washington, D. C., 28. marca.—Kompromisni načrt obveznega dela je bil sprejet v nižji kongresni zbornici s 167 proti 160 glasovom, nakar je bil poslan senatu, kjer se prične razprava danes. Gotovo je, da bo debata v senatu viharina.

Dasi so pristaši administracije napovedali, da bo senat sprejel načrt, so drugi izrazili dvom. Načrt določa obvezno delo v vojnih industrijah ali pa poklic v armado onih, ki ne delajo v teh industrijah, kakor tudi zaporne in denarne kazni. To velja za moške vojaške starosti.

Načrt daje veliko oblast Jamesu F. Byrnesu, direktorju vojne mobilizacije in preureditve. On bo lahko, če bo senat sprejel načrt v sedanji obliki, privezal vsakega moškega ali ženskega pri delu, če je to povezano z vojnimi napor. Načrt daje tudi pravico reguliranja uposlitve skozi organizacijo, kakršna je federalna uposlovna agentura. Za kršenje regulacij je določena enoletna ječa in plačitev \$10,000 ali oboje.

Voditelja opozicije v višji kongresni zbornici sta senatorja O'Mahoney, demokrat iz Wyominga, in Kilgore, demokrat iz West Virginije. Senatorja sta avtorja načrta glede mobilizacije delovne sile, ki je bil zavržen v obeh zbornicah.

Čez sto kongresnikov je bilo odstotnih, ko je bil načrt dan na glasovanje. Zanj je glasovalo 139 demokratov, 27 republikancev in eden član Ameriške delavske stranke, proti pa 112 republikancev in 48 demokratov.

Nadškof zahteva ustrelitev Hitlerja

Komisija sestavlja seznam vojnih zločincev

London, 28. marca.—Dr. Cyril Garbett, yorški nadškof, je izjavil v zbornici lordov v teku debate o kaznovanju vojnih zločincev, da je za ustrelitev Hitlerja, Himmlerja, Goeringa, Goebbelsa in vseh članov nacijske gange na licu mesta, kadar bodo ujeti.

"Včasih mora imeti pravičnost prednost pred milostjo," je dejal nadškof. "V mislih imam strašno mučenje žrtev v nemških koncentracijskih taboriščih. Hitler in njegovi pajdaši v nacijski stranki so odgovorni za masna klanja moških, žensk in otrok in dobiti morajo zasluženo kazen."

Lord Wright, načelnik komisije za kaznovanje zločincev, je razkril, da so Hitler, Himmler in ostali voditelji nacijskega lista vojnih zločincev. On je tudi naznanil, da seznam vojnih zločincev narašča.

Poročilo iz Berna, Švice, pravi, da sta Goering in Himmler poslala člane svojih družin v avstrijske Alpe.

OPA zanika odgovornost za pomanjkanje mesa

Washington, D. C., 28. marca. Urad administracije cen (OPA) je zanikal obdolžitve, da so njegove smernice odgovorne za pomanjkanje mesa. Zanikanje vsebuje skrbno sestavljeno poročilo, katero je urad predložil posebnemu senatnemu odseku, kateremu je bila poverjena preiskava živilske situacije. James F. Brownlee, pomožni direktor OPA, je zanikal trditve, da ta urad potiska klavniške kompanije v bankrot. On je dejal, da je klavniška industrija naredila velike profite preteklo leto.

Proslave revolte proti Nemčiji v Belgradu!

Domače vesti

Ranjen v Nemčiji
Onoville, N. Y.—Math Hribar je bil obveščen od vojnega departmanta, da je bil v Nemčiji ranjen njegov sin Sgt. Boris A. Hribar, član društva 728 SNPJ v Gowandi.

Padli v vojni
Claridge, Pa.—Društvo 7 SNPJ je v tej vojni izgubilo že tri mlade člane. Prvi je padel Andrew C. Baloh, ki je bil ubit v Italiji 22. avgusta 1944. Drugi član je John V. Stepanik, ki je padel v bojih z Japonci 25. dec. Tretji pa je John Pivec, o katerem je bilo prvotno poročano, da je pogrešan, zdaj pa je prišlo poročilo, da je bil ubit v Belgiji 18. decembra.

Ranjen v Nemčiji
Chicago.—Nick Mihelich je bil obveščen, da je bil njegov sin Joseph Mihelich, član društva 131 SNPJ, že drugič ranjen v Nemčiji. Zdravi se v bolnišnici v Parizu.

Nov grob v Kansasu
Mineral, Kans.—Tukaj je 1. marca umrl Martin Bambič, star 73 let, doma iz okolice Mine Peči na Dolenskem, odkoder je prišel v Ameriko 1903. Bil je član društva 19 SNPJ in zadnjih par let tudi predsednik. Zapuščena žena, dva sinova (enega v vojni na južnem Pacifiku) in šest hčera.

Is Clevelanda
Cleveland.—Zadnje nedelje je umrl Matija Kolar, star 83 let in doma iz Rakeka, odkoder je prišel v Cleveland pred mnogimi leti. Zapuščena tri sinove (enega v vojni na Pacifiku), tri hčere in več drugih sorodnikov.—Umrli je po dolgi bolezni Mary Brinšek, stara 65 let in doma iz Travnika pri Loškem potoku, odkoder je prišla v Cleveland pred 42 leti. Bila je članica KSKJ in SZZ. Zapuščena moža in tri hčere.—V soboto je umrl v bolnišnici Andrew Mrak, rojen v Brezovici, občina Velika gorica na Hrvaškem, odkoder je prišel v Ameriko pred 32 leti. Zapuščena žena, dve hčeri in sina, v starem kraju pa oeta in sestro.—V bolnišnici Huron se nahaja Edward Bernetich, ki je bil operiran na slepiču.—V Belgiji je bil ubit Pfc. Anthony Strekal, ki je bil prvotno naznanjen kot pogrešan od 2. jan. Služil je pri tankovni diviziji tretje armade. Zapuščena žena, starše, dve sestri in dva brata.

Argentina napovedala vojno osišču

Predsednik Farrell podpisal dekret

Buenos Aires, Argentina, 28. marca.—Argentina se je po šestletni izolaciji udala pritisku in napovedala vojna Nemčiji in Japoniki. Ona je bila edina nevtralna država na zapadni hemisferi. Zdaj se je postavila na stran ostalih 20 ameriških republik, ki so v vojni z osiščem.

Preokret je prišel v momentu, ko vsa znamenja kažejo, da se bo nacijska Nemčija kmalu zrušila pod udarci zavezniških armad. Dekret z vojno napovedjo osišču je podpisal predsednik Edelmir Farrell. Vojno napoved je potem naznanil polkovnik Tauber, Farrellov tajnik.

Farrell upa zdaj, ko je Argentina napovedala vojno Nemčiji in Japoniki, da bodo ameriške republike priznale njegov režim. Dalje upa, da bo Argentina sprejeta v krog Združenih narodov in lahko poslala reprezentante

Več tisoč ljudi paradiralo po mestnih ulicah

DEMONSTRACIJA LOJALNOSTI VLADI

Belgrad, Jugoslavija, 28. marca.—Belgrad je bil okrašen z jugoslovanskimi, ruskimi, ameriški in britskimi zastavami, ko je mesto z vredi osvobodjenimi pokrajini vred proslavilo četrto obletnico revolte proti Nemčiji. Obletnica revolte je postala narodni praznik.

Bilo je 27. marca 1941, ko je grupa vojaških častnikov pod vodstvom generala Dušana Simovića s podporo jugoslovanskega ljudstva razveljavila pakt, katerega so podpisali regent Pavel, premier Dragiša Cvetković in zunanji minister Aleksander Cincar-Marković s Hitlerjem. Nemčija je na podlagi tega pakta dobila pravico prehoda preko Jugoslavije, da zdrobi grške sile, ki so zadajale težke udarce italijanskim četam.

Hitler je takrat snoval načrte za napad na sovjetsko Rusijo, prej pa je skušal dobiti kontrolo nad Jugoslavijo in drugimi balkanskimi državami. Jugoslavija je morala plačati visoko ceno, ker se je uprla nemškemu diktatorju. Na 6. aprila, nekaj dni po razveljavitvi pakta, so nemška bojna letala bombardirala Belgrad. Bombnemu napadu je sledila invazija Jugoslavije.

Odločna in pogumna akcija jugoslovanskega ljudstva, ki se je izrekla proti zvezi z osiščem, je zavekla nemški napad na Rusijo šest tednov. Princ Payel in Nemčiji ter Italijani naklonjeni ministri so morali resignirati.

Že zgodaj zjutraj so pričeli prihajati kmetje in okoliških krajev v Belgrad. Nekatero grupe so spremljale godbe. Parlament, narodno gledališče in druga važna poslopja so bila razsvetljena. Tisoči so se udeležili pohoda po mestnih ulicah. Proslava je bila impozantna. Kolone jugoslovanske armade so korakale dolge ure preko glavnega trga. Sleherni vojak, tank in top je nosil rdečo zvezdo Titove armade. Člani mladinskih organizacij, noseči jugoslovanske, ruske, ameriške in britske zastave, so sledili partizanskim enotam in poveljevalci Tita in Stalina. Mnogi pohodniki so nosili slike Tita in Stalina.

Jugoslovansko ministrstvo za informacije je izročilo spisano izjavo poročevalcem zunanjih listov. V tej je naglasilo, da so proslave demonstracija lojalnosti ljudstva vladi maršala Tita. Izjava je bila tudi kľofuta onim mednarodnim opazovalcem, katerim se ne odpače pot, po kateri koraka nova Jugoslavija. "Mnogo razzallitev naše dežele je bilo izrečenih v zadnjih štirih letih," pravi izjava. "Žrtve, katere je ljudstvo doprinašalo pod vodstvom maršala Tita, so označevali za anarhijo, civilno vojno ali revolucijo, ne pa za resnično ljudsko gibanje."

Na odru, mimo katerega so korakali partizani in množice, so stali poleg ministrov Titove vlade člani ruskih, ameriških in britskih vojaških misij. Poleg ameriškega poveljnika in britskega letalskega častnika je stal ruski general, kar je povečavalo sijaj narodnega praznika. Belgrad je z zanosom in ponosom proslavil obletnico revolte proti nacijski Nemčiji in strmoglavljenje režima regenta Pavla, ki je sklenil strmotno kupčijo s Hitlerjem.

na konferenco teh narodov, ki se prične 25. aprila v San Franciscu, Cal.

PROSVETA
THE ENLIGHTENMENT

GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE
JEDNOTE

Organ of and published by Slovene National Benefit Society

Naročnina za Združene države (izven Chicaga) in Kanado \$6.00 na leto, \$3.00 za pol leta, \$1.50 za četrt leta; za Chicago in okolice Cook Co., \$7.50 za celo leto, \$3.75 za pol leta; za inozemstvo \$9.00.
Subscription rates for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Cook County \$7.50 per year, foreign countries \$9.00 per year.

Cene oglasov po dogovoru.—Rokopisi dopisov in nenaročenih člankov se ne vračajo. Rokopisi literarne vsebine (črtice, povesti, drame, pesmi itd.) se vrnejo pošiljatelju le v slučaju, če je priložil pošiljnice.

Advertising rates on agreement.—Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vse, kar ima stik s listom:

PROSVETA

2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

138

Datum v oklepaju na primer (March 31, 1945), poleg vašega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem datumom potekla naročnina. Pono-vite jo pravočasno, da se vam list ne ustavi.

Zadnji dnevi Hitlerjeve Nemčije

Lani smo večkrat čitali napovedi tega ali onega vojaškega ali civilnega "stratega," da bo vojna v Evropi končana do jeseni (lanske), vsaj pa do božiča. Celotno general Eisenhower je bil nekega dne, kmalu po padcu Pariza tako optimističen, da je napovedal poraz Nemčije predno bo poteklo leto 1944. Slične vesti so prihajale iz visokih krogov tudi iz Washingtona.

Generalni štab je bil v tem tako suren, da je že lani v poletju pričel z reduciranjem produkcije raznega vojnega materiala—iskre municije, aluminija in več drugih stvari. Ko so nekaj mesecev pozneje ti moške spoznali svojo zmotno, so se pa vrgli v silno propagando o potrebi zvišanja produkcije in pričeli pritiskati na kongres, naj sprejme zakon prisilnega dela. Ta propaganda je delala vtis, kot da je krivo ameriško delavstvo, češ, da je v celih trumah začelo zapuščati vojne tovarne in pričelo iskati stalnega dela v civilni produkciji. Poznejša statistika zveznega delavskega biroja je vse take trditve postavila na laž; to seveda ni dosti koristilo, kajti javnost je bila pod drugačnim vtisom, to je zastupljena po fabricirani propagandi.

★ ★ ★

Danes ni več dvoma, da je nastopila zadnja ura za Hitlerjevo Nemčijo. Kdaj se zruši, je samo vprašanje časa—nekaj tednov ali mesecev. Ugibanja so različna tako med vojniki in poveljniki na fronti kot med časnikiškimi poročevalci in civilnim prebivalstvom. (Zadnje nedelje se je na primer širilo Chicaga kot blisk raznesla, ustna govornica, da je Nemčija že kapitulirala...)

Iz najnovejših poročil iz Nemčije in z zapadne fronte je razvidno, da se v Hitleriji naglo razvija slična situacija kot je bila v jenu letu 1918 tik pred nemško kapitulacijo. Kljub vsem Himmlerjevim terorističnim ukrepom so definitivna znamenja, da je zavlada širimo Nemčije nepopisni kaos in panika. Ta panika je že zajela tudi armado na več sektorjih zapadne fronte, kjer se bodisi umika, v naglem begu ali pa podaja brez večjega boja.

Ko pišemo te vrstice (v torkle), se del Pattonove tretje armade zelo naglo valj preko južne Nemčije proti Čehoslovaški in je že na meji Bavarske. Če se Pattonu posreči ta manever, da preseka Nemčijo in okupira Bavarsko, bo s to strategijo zadal tudi smrtni udarec Hitlerjevemu načrtu, po katerem se ima z močno armado najbolj fanatičnih nacijev umakniti v bavarske in avstrijske Alpe in se boriti do zadnjega moža.

Čitali smo že mnogo poročil iz Švice in drugih dežel, da je Hitler spreminil omenjene alpske kraje v prave gorske trdnjave, kjer bi se naciji lahko upirali še dolge mesece. Ta poročila govore, da je Hitler dal zgraditi v Alpah cela podzemna mesta z municijskimi tovarnami, kasarnami in skladišči, ki so že polna municije, orožja, hrane in potrebnih surovin—vsega dovolj za dveletno bojevanje par stotisoč mož.

Sodeč po naglem valjenju tretje armade preko Nemčije, gre Eisenhowerjeva strategija očividno za tem, da prehititi Hitlerja predno bi mogel zbrati svojo izbrano oboroženo silo v bavarskih Alpah. Že po tem je soditi, da mora vladati v Nemčiji največji kaos in panika, kajti ta del tretje armade, ki je že potegnil opek invazijski pas do polovice poti med Reno in Čehoslovaškijo, je v veliki nevarnosti, da bo odrezan od svojega zaledja in uničen. Ako Hitlerjev generalni štab v prihodnjih par dneh ne zapre te pasti, tedaj bo to najboljši dokaz, da je nemška armada v procesu naglega razkrajanja; to vsaj v osrčju Nemčije in na zapadni fronti. Nobenega znamenja pa še ni, da je ta armada v razsulu tudi na vzhodni fronti, ali v Italiji.

★ ★ ★

Po vsem tem je soditi, da so Nemci stavili vse upanje na svojo "nepremagljivo" Siegfriedovo linijo. Ampak ta linija se je izkazala prav tako "nepremagljiva" kot vse druge obrambne črte v tej vojni. Zdrabila jo je močnejša sila. Siegfriedovo črto so naciji uspeli le toliko, da so anglo-ameriške armade zadržali od invazije Nemčije okrog pol leta. Zda, ko je ta črta padla, se je z nemško armado začelo dogajati nekaj silnega kot se je zgodilo v francosko armado, ko je sprevidela, da je bila Maginotova obrambna črta le prevara, za katero je bila Fraheja "varna" le toliko časa, dokler je ni zdrabila superiorna nemška moč.

Prav tako je superiorna moč zdrabila tudi nemško armado v Porenju in v Posarju. Anglo-ameriške armade so samo v prvih treh tednih tega meseca zajele več kot četrt milijona nemških ujetnikov zapadno od Rene. To pomeni katastrofo za vsako armado, posebno pa za tako, ki ve, da je premagana. In najbolj zakrknjen nacist je danes gotovo zgubil tudi najmanjše upanje, da se bo Nemčija na kak načrt obvarovala pred totalnim porazom. Vsa nacistična propaganda, ki je bilo in dan z vsemi sredstvi gradila to upanje, je padla v vodo.

★ ★ ★

Sploh je velika zagonetka, da se Nemčija pod tako silnimi udarci in strašnim bombardiranjem iz zraka sploh še drži pokonci. Najbolj zagonetno je to, da se ne zruši in upre zaledje—civilno prebivalstvo, in to posebno še, ko je vendar v Nemčiji od osem do petnajst milijonov suženjskih delavcev iz okupiranih dežel. Ampak Hitler je s svojimi pomočniki očividno zgradil tako učinkovito represivno in teroristično organizacijo, da se ne morejo dvigniti niti ti milijoni tujih sužnjev. Ampak se po vsem videzu tudi med njimi ni mogla razviti nobena podtalna organizacija. Toda kljub vsej tajni nacistični policiji, kljub vsemu terorističnemu aparatu bje Hitlerjevi Nemčiji zadnja ura.

Glasovi iz naselbin

O FINŽGARJU, PISMO IZ STARE DOMOVINE IN DRUGO

Farrell, Pa.—Sedaj so potekla že štiri leta, odkar so sovražniki napadli naš miren slovenski narod od treh strani—Italijani, Nemci in Madžari. Njih namen je bil naš narod popolnoma uničiti, izkoreniniti. Toda poštno so se zmotili! Pojavil se je voditelj Tito in organiziral narod na odpor. Temu junaku gre vse priznanje in čast.

V časopisu sem čital, da je tudi župnik in pisatelj Franc Finžgar pri partizanih ter je prav dobro povedal škofu Rožmanu, kateri kolaborira z Nemci. Ko sem čital o Finžgarju, sem se spomnil l. 1903, ko sem zapustil svoj rojstni kraj, starše, brate in sestre. To je bilo 19. januarja omenjenega leta. Star sem bil 18 let. Tačas je bil Franc Finžgar pri nas za župnika. Ko sem šel v Ljubljano po slovo k bratu Matiju, ki je tam služil vojake, sva se z Vreščajevim Francetom napotila v gostilno pri Šimnu. Nisva še dolgo sedela, ko jo je primahal v gostilno župnik Finžgar. Takoj me je zagledal in me vprašal, ali sem jaz tisti Garmov fant, ki bo šel v Ameriko. Potrdil sem mu, na kar me je vprašal, ali sem pripravljen za pot v tuji svet. Odgovoril sem mu, da sem deloma pripravljen in mu pokazal knjižico, ki mi jo je dal brat v Ljubljani in naročil, naj jo čitam in da bom varen pred vsako nesrečo ali nezgodo.

No, kaj je storil nato župnik Finžgar? Pogledal je knjižico, mi dejal, da ne smem verovati v take vrste, kot jih knjižica opisuje, nakar mi ni hotel dati nazaj knjižice. In tako sem bil ob knjižico, ki je nisem niti še čital.

Finžgar in moje oče se nista razumela. On je bil klerikalec, moj oče pa liberalec, dasiravno, moj oče pa v cerkvenem odboru. Večkrat sta se sporekla. Moj oče je trdil, da se naj duhovnik briga za cerkev in ne za politiko. Nekeč je Finžgar spisal povest, ki jo je izdala družba sv. Mohorja pod drugim imenom. Ko je povest izšla, se je sam župnik izrazil, da je napisana za Grediškega Garna.

Tako je danes župnik in pisatelj Finžgar kot 70-letni starček pri partizanih. Želim, da bi še dolgo živel in dočkal popolno osvoboditev Slovenije in Jugoslavije. Čital sem tudi več njegovih knjig, med njimi "Pod svobodnim solncem". To je jako zanimiva zgodovinska povest, ki opisuje slovenski narod v tistih časih, ko je pridno in složno obdeloval svojo zemljo, redil svoje ovce in živino, pil medicino in odbijal napade Bizantincev. Ta knjiga oz. povest je ena najlepših v slovenski literaturi in če se ne motim, se jo še vedno lahko kupi pri Proletarcu.

Prej sem omenil mojega očeta. Naj še povem, da je bil on v vojski l. 1865. Pri vojaki je bil sedem let. Umrl je l. 1907 v starosti 72 let. Ista igra se ponavlja. Najprvo so prelivali kri naši očetje, potem njih sinovi in sedaj naši sinovi—vedno za tiste, ki vse posedujejo, za kapitaliste.

V začetku meseca februarja sem čital pismo iz stare domovine, ki ga je prejel France Jamnik iz Puebla, Colo. Pisala je pismo njegova mati, ali moja sestrična Ursula Jamnik iz vasi Vrh, občina Pijavogorica, pošta Studence pri Ljubljani. V pismu je sporočila, da so hčer mojega brata Janeza ubili belogardi ali domobranci, poleg nje tudi nekaj drugih mojih sorodnikov. Toda kaj bi opisoval; boje je, da to pismo priobčim v Prosveti, ki bo brez dvoma zanimivo čitatelje. Glasl se:

"V začetku mojega pisanja Te pozdravlja Tvoj brat Albin. Ljubi brat, dve leti je že minilo, kar ni nobenih novic od Tebe in od nas tudi nič ne dobiš, ker zdaj je vojna in pri nas obnemem revolucija.

Število žrtev, ki jih je Slovenija do sedaj dala za svobodo, cenimo na okrog 15 tisoč. Samo v občini Želimlje manjka do sto mož. Na Vrhu so že padli Bašlev Ludvik, Stoparjev Vide, Ančnik France. Bašlev Jože in Lojze sta pa v internaciji. Kar se tiče našega sodstva, je postala žrtev za svobodo naša sestra Marija. Kar prišli so ponoči domobranci (beli) in so odpeljali Marijo, Grmovo Ano in Pavletovo Mano. Do sedaj smo zvedeli — od nekega domačega domobrancela — da vse tri ležijo nad Pijavogorico v hosti. Še tisto noč so jih postrelili. Štrubljeva dva, France in Angela, sta tudi že padla. Ona od Nemcev, France pa od belih. Janez je pa pri partizanih.

Naša Tinka je še vedno v Ljubljani. Tine je pa šel ob razpadu (Jugoslavije) v Nemčijo na delo in ni nikakega glasu od njega.

Osmega avgusta 1942 so Italijani naredili ofenzivo na partizane. Partizanov niso dobili, so pa po vaseh pobirali mirne prebivalce ter jih odpeljali v internacijo. Iz vasi Vrh so vse odpeljali od 18. pa do 50. leta. Vsega skupaj nas je bilo odpeljanih 14 oseb. Ančnik Tone je tam umrl. Jaz in brat Tone sva pa skupaj bila 14 in pol mesecev v internaciji, do italijanskega razpada. Seveda, potem smo pa hodili peš domov.

Ko sva bila doma tri mesece, so pa Toneta spet Nemci odpeljali v Nemčijo zato, ker ni hotel iti v domobrancela.

Jaz sem pa zdaj tudi pri partizanih, to je en mesec. Zof je pa pri partizanih od 8. septembra 1943. Njen Jože je pa od 15. maja 1942. Sta tudi še živa. Ata naš je pa velik revež. Mrtvoud ga je zadel. Obnemem jo pa še nogo zlomljeno. Druggega ne želi, kot da bi dočkal miru.

Dragi brat, kamor se obrneš, skoraj pri vsaki hiši je sigurno ena ali pa dve žrtvi. Kar se tiče naše vasi, je še cela, pa vendar je spodnji konec ves požgan. Več kot polovica vasi je samo pogorišče.

Za to pismo je pa slučaj... (Nadaljnji sedem vrst je cenzor počrnil. Slovenski cenzor je napisal na ovitek datum 22. avgusta 1944.)

Seja podružnice št. 30 SANSa se vrši vsako prvo nedeljo. Prosim, da se udeležite prihodnje seje v velikem številu. Na sejo lahko pride vsakdo in čim več nas je skupaj, toliko boljše, kajti vsak nekaj ve. Treba je podvzeti nadaljnje korake v svrhu pomoči našemu narodu v stari domovini, ki že štiri leta trpi in umira pod kruto peto bestialnega sovražnika. Nas vse je nudila slovenska mati in po naših žilah se pretaka slovenska kri.

Mi ne smemo zapustiti naših bratov in sester v teh težkih časih, v katerih danes živijo. Prejel sem SANSove znake in vsakdo bo dobil enega, kateri je že daroval ali pa še bo za naš trpeči narod.

Na dopust je prišel moj sin Anton, ki služi Strica Sama pri mornarici. Prišel je 12. februarja. Njegov dopust je trajal devet dni, med tem časom, 14. februarja, se je pa oženil z Evelino Tröbentar. Ona je hčerka dobro poznanega tukajšnjega trgovca Tröbentarja. Vsa Tröbentarjeva družina je pri SNPJ. Mladima zakoncema želim obilo sreče. Upam, da bo kmalu konec vojne in da bi se že skoraj povrnili domov naši fantje in srečno živeli s svojimi izvoljenkami.

Domov je tudi prišel Frank Mlakar. On je bil lanskega julija hudo ranjen na Francoskem. Sedaj se mu zdravje polagoma vrača na bolje. O Martinu Rupertu pa niso še nič slišali. Sedaj je minilo že leto dni, odkar ga pogrešajo. Na dopustu je bil tudi Joe Valentičič, toda nisem imel prilike, da bi ga videl. Moj nečak Peter Garm se tudi bje v Nemčiji. On je pri prvi ameriški armadi. Tudi Frank Žagar je na bojišču v Nemčiji. Vsem želim, da bi se zdravi in srečni kaj kmalu povrnili domov k svojim dragim.

Joseph Garm.

SEJA PODRUŽNICE ŠTEV. I SANSa

Detroit, Mich. — Ker je prva nedelja v aprilu velikonočna, bo seja naše podružnice SANSa v nedeljo, 8. aprila, ob treh popoldne v Slovenskem narodnem domu na 17153 John R.

Društveni zastopniki in člani podružnice so prošeni, da se seje gotovo udeležijo. Kdor še nima SANSovega znaka, kateri so pravilni, ga na seji dobi. Znak niso naprodaj. Vsak član in članica, ki ima plačano letno članarino najmanj \$2, je upravičen do znaka. Tudi zanimiva brošurica "Na potu v svobodo" bo brezplačno na razpolago. Kdor še ni član naše podružnice, je vljudno vabljen, da se nam pridruži in pomaga s svetom in primernim prispevkom, da bomo skupno dosegli čim več v dobroti naših bratov in sester v lepi, sedaj vsega oropani in silno razrušeni Sloveniji.

Bratje in sestre, spomnimo se velike noči pred štirimi leti v naši stari domovini, ko so nemški in laški bombniki iznenada pobijali nič zla sluteče ljudi v masah, ko so bili na potu k proslavi Kristovega vstajenja. Mesto da bi se veselili rdečih pirihov, je nedolžna človeška kri tekla v potokih. Mesto blagoslovljenega kolača na beli mizi, so ležala od bomb raztrgana človeška trupla po jugoslovanskih mestih in vaseh.

Že četrto veliko noč v neosvobojenih krajih Slovenije so naši ljudje v strahu, da ne pridruži požrešni gestapo in jim iztrga iz ust grizljaja, ki so si ga za veliko noč pristradali med letom. Mi pa, ki smo izbegli strašni Golgoti, preko katere je naš narod v štirih letih moral iti, smo oblečeni in ničesar nam ne manjka. Zato naši ljudje z zaupanjem prenašajo vse težkote ni pomanjkanje najpotrebnejšega v nadi, da dobe od svojih srečnih bratov in sester iz Amerike izdatno pomoč.

Nabirajmo pirhe po vseh slovenskih domovih in podarimo jih z gesto ljubezni in priznanjem svojemu narodu, ki je toliko trpel in žrtvoval za svojo in našo svobodo. Priborili so nam sloves naroda bojevnikov,

Avtni delavci, ki stanujejo v velikih apartmentnih hišah v Inkertju, Mich. (predmestje Detroita) so morali hoditi dve milj daleč v irgovino. Pred nekaj meseci so si ustanovili moderno zadržno trgovino pod isto streho, kjer stanujejo. Pri tem jim je šla na roko vladna stanovanjska administracija, ki jim je dala tudi posojilo za zadrugo.

ki ga sedaj ves svet ceni in občuduje.
Lia Menton, tajnica.

KONCERT TAMBURAŠKEGA ORKESTRA UNIVERZE DUQUESNE

Milwaukee, Wis. — Naša naselbina bo imela zopet priliko slišati poznani tamburaški orkester univerze Duquesne. Ta prilika se nam bo nudila dne 6. aprila. Koncert se bo vršil v poznani dvorani Turner na National cesti. Začetek ob pol osmih zvečer.

Polovica dobička od koncerta je namenjena za pomoč našemu revnemu narodu v Jugoslaviji in že to je dovolj tehten vzrok, da se koncerta udeležite, zaeno pa uživajte nekaj ur krasno slovensko in jugoslovansko glasbo. Koncert se bo vršil pod avspicijo Združenega odbora jugoslovanskih Amerikancev, čigar naloga je pomagati našim sirotam v Jugoslaviji. Ta odbor je poslal že lepe tisočake našemu narodu v stari domovini.

Ko je lansko leto gostoval ta tamburaški zbor v Milwaukeeju, smo skoraj napolnili dvorano mestnega avditorija. Po koncertu smo slišali mnoge rojake izražati, da jim je žal, ker so zamudili lepo priliko in niso slišali tega slavnega tamburaškega orkestra. Da slišijo te imenitne tamburaše tudi slednji, smo se zavzeli in to pot se bo koncert vršil v dvorani Turner, 725 W. National ave.

Mogoče se vam bom čudno videlo, ker se bo koncert vršil v petek zvečer, toda to je eden večerov, ko se lahko naši trgovci, obrtniki, profesionalci in krčmarji odtrgajo od doma in uživajo nekaj ur prvovrstne zabave. Sicer pa sedaj ne bo nikdo nikogar šikaniral, da je prišel prepozno domov, kajti sedaj je taka postava, da morajo biti doma vsi pečlarji že ob polnoči, zakonski mučeniki pa še celo poprej. Torej, drage ženske, porinite "starega" iz hiše v petek zvečer in ga pripeljte pravočasno v dvorano So. Side Turner. Mi vam jamčimo, da ga bomo naglani domov pred polnočjo.

Torej na svidenje dne 6. aprila ob pol osmih zvečer v dvorani Turner. Dobrodošli bodo tudi Sheboygančani in drugi zavredni rojaki iz sosednjih naselbin. Vstopnice lahko dobite pri Franku Ermencu. Pokličite Mitchell 1331.

Za publicijski odbor:
Frank Ermenc.

SKRB ZA SORODNIKI

Butte, Mont. — Čitam razne časopise, čeprav nisem naročen na vse. Naročen pa sem na Proletarca in Prosveto. To sta naša najboljša delavska časopisa, ki resnično pišeta v korist delavca in mu odpirata oči.

Najrajši čitam dopise, kateri nas seznanjajo z razmerami v slovenskih naselbinah po vsej Ameriki. Tudi pisma iz stare domovine čitam z velikim zanimanjem. V nekem dopisu je bilo priobčeno tudi pismo, katero je bilo poslano iz vasi, kjer je moj dom. To je Rosalnice hli pri Treh farah, dobre pol ure hoda od Metlike.

Ko sem čital dotično pismo, katero je pisal moj najbližji soseda, sem pričakoval, da bo v njem omenjena tudi moja družina, toda bilo ni niti besedice o njej. Sicer pa je bilo dovolj povedano s tem, da je bilo vse

razdejano in požgano in v vsej vasi je ostala samo ena hiša. Iz tega z gotovostjo sklepam, da sta tudi moji hiši, ena zidana in ena lesena, razdejani. To je hud udarec zame, še hujsi pa je negotovost, kaj se je zgodilo z mojo družino, to je z mojo ženo in sinom. Bojim se, da se ni zgodilo nič dobrega z njima. Bojim se, da mogoče nista na pravi poti, na partizanski strani.

Kaj me navaja k tem mislim? Stvar si predstavljam takole: Jaz imam dva sorodnika, ki sta duhovnika. Enemu je sedaj 80 let, ako je še živ. Ko sem bil l. 1929 doma, je bil kanonik v Ljubljani. Drugi sorodnik duhovnik pa je še mlad in je pel prvo mašo leto pred to vojno. Tudi on je bil v Ljubljani za kaplana. Iz poročil o stari domovini pa vidimo, kdo je gospodar v Ljubljani. Vemo kdo blagoslovlja kvzlinge, morlice slovenskega naroda. Znano nam je tudi, kdo je gospodar nad kaplani. In kar "gospodar" ukaže svojim podložnikom, to morajo tudi izvršiti ali pa marš...

Bojim se, da je moj sin poslušal svojega sorodnika in tako začel na napačno pot — k izdajalcem svojega naroda. Moj sin je še mlad, šele v 17. letu. Če se je kaj takega zgodilo, potem ne vem, kako bi tako sramoto prenesel. To bi bil zame najhujši udarec, hujsi kot vsi drugi, ki so me že udarili. Upam, da se ni zgodila taka katastrofa z mojimi sorodniki.

Zaključujem moj pismeni pogovor s čitatelji Prosvete in vse skupaj najlepše pozdravljam.

Anton Zugel.

S POTA

Spomlad se prebuja; tudi v mrzli Minnesoti imamo krasne spomladanske dneve. Led se je stopil in rekah, od St. Lawrence Riverja pa tja do Niagarskih slapov v New Yorku in parniki že plovejo sem in tja.

Prvi april se bliža—Velikonoč, dan vstajenja. Da bi prišli vstajenje tudi za naše brate in sestre v stari domovini, ki trpe pod peto Tevtoncev, Lahov in Hunov.

Ti sovražniki Slovanov so napadli Jugoslavijo od vseh strani in uničili vse, kar je ostalo. Povrh tega pa Lahi delujejo in se trudijo, da bi obdržali Trst in druge najlepše kraje Primorske. Njim pa pomagajo clevedlandski brusarji Hitlerjevega meča. Na žalost je tudi v Ljubljani, ki je srce Slovenije, gnezdo, ki je slično gnezdu v Berlinu...

Žalostno ali resnično se sliši v litanijah, "kuge, lakote, vojne reši nas Vsemogočni." Jaz pa pristavim zraven: Reši nas tudi onih gospodov, ki rušijo edinstvo in narodovo slogot ter tako pomagajo hitlerizmu in laškemu barbarizmu.

Matija Pogorec.

POZIVEDOVANJE RDEČEGA KRIŽA

Chicago, Ill. — Radi bi izvedeli, kje se nahaja Paul Jurich. On je svoje čase prebival v Chicagu, toda naslova ni navedene ga. Za njim poizveduje sorodnik Vladimir Jurich iz Sarajeva.

Ako bi kdo vedel, kje se nahaja zgoraj imenovani Jugoslovčan, naj sporoči Rdečemu križu, 616 So. Michigan ave., Chicago, Ill., ali pa pokličite Harrison 5910.

Rdeči križ.

Na svojem umiku preko Rene so naciji porušili sleherni most razen tega, ki ga vidite na sliki. Nahaja se pri mostu Remagen in je padel v roke prvi ameriški armadi nepoškodovan po zaslugi nemških saboterjev, ki so prežezali vse električne žice pri razstrelivnih napravah predno je bil most spuščen v zrak. Poveljnik čete, ki je imela nalogo, da razstrelji most, je potem napravil samomor. Most se je dva tedna pozneje zrušil radi poškodb.

Titov govor o programu vlade

Dne 9. marca je jugoslavanski ministarski predsednik in minister narodne obrambe, maršal Josip Broz Tito poveljal po radiu Beograda sledeće deklaracije o politiki nove vlade, na kateri bo temeljila federalna demokratska Jugoslavija:

Sestava začasne vlade
Vlada demokratske federativne Jugoslavije, katere je bila ustanovljena dne 7. marca 1945, prevzela državne naloge. Vlada je sestavljena, o čemur je bilo govora v prejšnjem številu, iz predstavnikov komiteja za narodno osvoboditev, ustanovljen v Jugoslaviji po odloku AVNOJ na 30. novembra 1943 s preročeno začasne vlade, in pa kratkotrajno jugoslavanske vlade, sestavljene zamejno v 1944 pod vodstvom dr. Ivana Šubašića. Vlada je sestavljena iz predstavnikov komiteja za narodno osvoboditev, ustanovljen v Jugoslaviji po odloku AVNOJ na 30. novembra 1943 s preročeno začasne vlade, in pa kratkotrajno jugoslavanske vlade, sestavljene zamejno v 1944 pod vodstvom dr. Ivana Šubašića. Vlada je sestavljena iz predstavnikov komiteja za narodno osvoboditev, ustanovljen v Jugoslaviji po odloku AVNOJ na 30. novembra 1943 s preročeno začasne vlade, in pa kratkotrajno jugoslavanske vlade, sestavljene zamejno v 1944 pod vodstvom dr. Ivana Šubašića.

Vlada, katere stoji danes pred jugoslavanskimi narodi s to mislijo, da je rezultat obojnih notranjih in zunanjih zahtev. Na eni strani bo njena formacija pomagala zbrati vse tiste, ki niso bili priznani v kolaboraciji, po drugi strani bo vladna politika olajšala vsa prizadevanja za rekonstrukcijo narodne domovine v atmosferi znanja in bo nadalje konsolidirala obstoječe prijateljske razmerje med našimi zavezniki.

NALOGE: Osvobodjenje Jugoslavije od okupacije

Vlada je prepričana, da bo imela popolno podporo od ljudstva in njegovih zastopnikov, ki ji bo dalo moč pri rešitvi vseh dnevnih nalog. Pred vsem smatra vlada za svojo dolžnost poudarjati to, da bo posvečena vse svoje moči za doseg tega in poglavitnega namena, da se fašistične vpadnice prežene kolikor mogoče hitro, da se jih uniči po vseh delih domovine, kateri niso bili osvobodjeni. Enako bo prizadevanje v uničenju sile kvizlinčarstva in izdajalcev pod praporji kolaborantov, kakor tudi reakcionarnih idej, sovražne naši domovini.

Podpora armadi

Vestno podporo ljudstva bo vlada storila vse, da se omogoči jugoslavanski armadi vztrajati v boju, da na ta način prispeva svoj delež k skupni prizadevanju Zdrženih narodov za končni poraz Hitlerja in Nemčije. V ta namen bo vlada zbrala vse svoje sile, da oboroži, pojači, razširi in zaščiti jugoslavansko armado, da ji s tem omogočeno izvršiti vse naloge, katere jo čakajo. Zaledje mora odgovarjati žrtvam, ki jih daje armada na bojiščih in v nevarnih delih na bojiščih. Vse za fronto, in mora biti naše temeljno načelo.

Akvizicija ozemlja

Vlada bo storila vse, kar je v njeni moči, da zagotovi, da bo

Avtna unija UAW-CIO oskrbuje skozi prosvetni departament svoje krajevne unije tudi s filmskimi filmi vsjojnega značaja. Vsak mesec vidi te filme okrog 350.000 članov. Judy Mirek in Oliver LaGrone, ki imata filme v oskrbi, jih ogledujeta, če so bili vrnjeni v dobrem stanju.

mo kakor hitro mogoče negativne — moralne in politične — efekte sovražne okupacije in vojne, hoče vlada delati z vsemi tistimi, ki se niso kompromitirali s kolaboracijo v vpadnici in njihovimi kvizlinškimi agenti, da vzamejo aktivno delo v rekonstrukciji domovine. Tako kmalu, kakor je mogoče, bo vlada in prezidij AVNOJ podvzela korake, da se zagotovi, da bo AVNOJ in prezidij izpopolnjen z reprezentanti progresivnih političnih in demokratičnih grup, ki niso bile kompromitirane s kolaboracijo s sovražnikom. (Konec prihodnjič.)

Revija o borbi naroda v Jugoslaviji

Zdrženi odbor južnoslovenskih Amerikancev je izdal svojo prvo revijo o slikah o borbi naroda v Jugoslaviji. S slikami je odbor poskušal, da prikaže vse faze in razvitek borbe, udejstvovanje naroda v borbi, žrtve naroda, zločine okupatorja nad narodom, slavne borce in njih voditelje. Naslov revije je "Liberation" (Osvoboditev) in portretira dogodke od leta 1941 do 1945. Material je obdelan v glavnem tako: Narod se bori, v položaju, partizani v akciji, maršal Tito, komandanti narodne osvobodilne vojske, politični vodji, žene v akciji, parlamenti in kongresi, vera in cerkev, sprevid nekega Američana, ranjenci, sabotaža proti sovražniku, porušene vasi, osvobodjeni Beograd, življenje neborbe, otroci.

Revija je zelo poučna in važen dokument o borbi naroda v Jugoslaviji. Slike skoro ne potrebujejo komentarja. Slike govore same zase in puste globok vtis na čitatelja.

Zato je potrebno, da vsi naši ljudje v Ameriki kupijo to revijo, da se tudi potom slik spoznajo z življenjem, borbo in trpljenjem našega naroda v domovini. Mnogo naši ljudje bodo v teh slikah spoznali mesta, hiše in ljudi, ki so jim blizu.

Vse naše ljudi bo obšel nov ponos ob pogledu na slavna dela naših bratov in sester, katere ta revija najbolj natančno prikazuje.

Revijo je uredil naš poznani književnik Louis Adamič, naročil se pri United Committee of South-Slavic Americans, 465 Lexington Avenue, New York 17, N. Y.

De Gaulle poglaviti cilj je bil, da postane enakopraven član velikih treh. Ta njegova želja je napotila, da je zagrešil nekaj precej velikih napak. Dne 5. februarja je preko radia naznanil svoje zahteve. Odklonil je povabilo predsednika Roosevelta. Zahteval je, da spremene zavezniški besedilo povabila za konferenco v San Franciscu, ako naj Francija postane ena pokroviteljskih sil. Sprememba, katero je zahteval, ni bila velika, pač pa važna. Sporazum velikih treh naj bi tvoril le "bazo za razprave na konferenci". Tako bi bila namreč mogla ostati francosko-ruska zveza neodvisna od bodoče svetovne organizacije. Skušal je torej rešiti, kar je smatral, da je njegov največji zunanje-politični uspeh — neposredna in neodvisna zveza z Rusijo. De Gaulle je pozabil, da tega svojega cilja ne more doseči proti volji svojega partnerja. Nepovoljni odgovor je prišel iz Moskve. Francoska delegacija na kon-

ferenci v San Franciscu bo morala prilagoditi svoje postopanje tem dejstvom.

Vprašanje zasedbene zone v Nemčiji je tesno povezano z vprašanjem zveze z Rusijo. Po naključju stoji danes zavezniške armade ravno na onem delu nemške meje, kjer bodo ostali — Rusi na vzhodu, Angleži na severozapadu, Američani na jugozapadu. Le Francija je na kraju, kjer noče ostati. Nasproti francoskim armadam leži pokrajina Baden, katero so zavezniški najbrže tudi namenili Francozom. De Gaulle pa je hotel Porenje in dominantno pozicijo v Porurju. Brez ruske podpore ni zanj nobenega upanja, da doseže, kar hoče. Tudi v tem pogledu se bo moral torej prilagoditi novim razmeram.

Tretje vprašanje, zadeva notranje-političnih razmer, je tudi precej zamotano, kajti komunisti so se zdaj pridružili drugim silam odpora in zahtevajo prenovitev francoske gospodarske strukture. Stvar je velike važnosti, kajti volitve se bližajo. Ker se mu ni posrežilo razrešiti pred volitvami zunanje-političnih zadev, bo imel De Gaulle vsak dan čedalje huje notranje probleme pred seboj. Tudi tu se bo torej moral prilagoditi novim razmeram. — ONA.

Vlak zalog za naše ujetnike

Kot poročajo predstavniki Ameriškega rdečega križa iz Geneve v Švici, je dala švicarska vlada na razpolago vlak petdesetih vozov, kateri je bil dne 6. marca zjutraj naložen z živili in zdravilskimi potrebščinami ter obvezami za naše vojne ujetnike. Vlak je odpeljal vse to v Moosburg, Nemčija, kjer je središče distribucije za potrebščine in živila, namenjena ameriškim vojnim ujetnikom.

Naslednji dan je bila na poti iz Švice v Nemčijo karavana motornih vozil, naložena z zalogo za ujetnike. Karavane je vodila Constance Meersburg.

Moosburg, severno od Monakova, je najbližje mesto, iz katerega je mogoče dostavljati pomoč v taborišča, nazvana Stalag VII-A, v katerem je, poleg mnogih ujetnikov iz raznih dežel, tudi okrog deset tisoč Američanov, ozir. ameriških vojnih ujetnikov. V to ogromno taborišče je bilo pred kratkim pripeljanih 4000 ameriških fantov iz Stalaga Luft III, kjer je bilo prej največ ameriških letalcev.

Karavana motornih vozil bo pripeljala živilskih in medicinskih potrebščin za taborišča v okoliških Lubeck in Karlsbad-Marienbad. Vozniki motornih vozil tega konvoja morajo biti Švicarji. Na nemških tleh spremljajo konvoj nemške straže. Potrebščine, ki jih prepelje ta konvoj v taborišča, preskrbi Ameriški rdeči križ, a pri dostavi in porazdelitvi sodeluje Mednarodni odbor Rdečega križa.

Nova policija v Belgradu

Belgrad. (ONA) — "Stara predvojna Jugoslavija je bila diktatura, ki se je držala v sedlu le s pomočjo brutalne policijske sile. Današnja nova Jugoslavija pa si gradi novo policijsko silo, katere naloga bo, da brani ljudstvo in ščiti njihove demokratične pravice."

To mi je povedal Vlada Zečević, bradat srbski pravoslavni Srb, ki nosi uniformo polkovnika. Na prsih ima polno odlikovanje, katere si je zaslužil v borbah proti nemškim okupacijskim četam. Danes je Zečević minister za notranje zadeve in jima radi tega nadzorstvo nad policijskimi silami na osvobodjenem teritoriju.

Resen in energičen mož je to, govorec z veliko odločnostjo o tem svojem idealu: Organizacija in funkcije naše nove policije so vam najboljši dokaz za naše namene in njih demokratična načela. Pod avtokratičnim starim režimom so izbirali policijo od zgoraj — odgovorna je bila le vladajoči kliki v Belgradu. Danes izvolski narod svojo policijo, a odgovorna je lokalnim komitejem narodne vlade."

Problem reparacij

Napisal Herbert Seligmann

Reparacijska komisija, ki se bo sestala v začetku aprila v Londonu, bo imela pred vsem odločiti o naslednjih treh poglavitnih vprašanjih:

- 1. Koliko mogoče Nemčija plačati v poravnavo škode?
- 2. Kako razdeliti reparacije med nemške žrtve?
- 3. V kakšni obliki naj Nemčija plača? V denarju, delu, s stroji ali z dobavami blaga iz Nemčije?

Osebnosti, ki so v tesni zvezi s krogi, ki izdelujejo tozadevne načrte, trde v splošnem, da je rešitev problema lahka.

Znano je, da zahteva Rusija zelo obsežne reparacije za obnovo njenih opustošenih pokrajin, od meje pa skoro do Urala. Tudi Angleži zahtevajo nekaj reparacij. Zedinjene države polagajo veliko važnost pred vsem na popolno in trajno razorožitev Nemčije.

Eden problemov, s katerimi se bo bavila komisija za reparacije, je nemška imovina, katero so nacisti poslali in jo poskrili v nevtralnih državah. Ministrstvo financ in Foreign Economic Administration se bavitva mnogo s tem vprašanjem.

Drug problem, s katerim se bo ukvarjala ameriška javnost v zvezi z vsemi temi zadevami, je problem uporabe nemških delavskih sil za obnovo krajev, katere so nemške armade opustošile v teku vojne.

Rusi so prepričani, da bi bila le pravica, ako bi se prisilile nemške armade, ki so brez potrebe uničile in porušile tovarne, zasebne domove in javne naprave — v mnogih slučajih brez vsake vojaške potrebe ali koristi — da prispevajo delovne moči vsaj za del potrebnih popravil.

V ameriških krogih, ki se bavijo z načrti glede povojne Evrope, prevladuje deloma mnenje, da so ruske zahteve upravičene. Toda Ameriška delavska federacija je postavila na stališče, da bi bila uporaba nemških delovnih sil za delno popravilo uničenja v opustošenih krajih suženjsko delo. Vseled tega je AFL proti temu projektu.

Oni pa, ki so mnenja, da bi bilo pravilno uporabiti nemške delavce za pozidanje opustošenih pokrajin, poudarjajo, da bodo potrebovali tudi Francozi nekaj stotisoč delavcev, ter da imajo tudi Belgijci in Poljaki slične probleme pred seboj. Na kakšen način se to izvede v praktičnem pogledu, t. j., ali bodo Nemci delali v nemških tovarnah in oddajali blago, katero bodo producirali, ali šli sami tja, kjer je treba zidati, to je nevažno, poudarjajo ti krogi, kajti v nobenem slučaju ne bo šlo za resnično suženjsko delo.

Ti krogi tudi naglašajo, da je Varšava samo še kup razvalin. Opustošenje Evrope je strahovito, nepojmljivo. Od 6 do 10 milijonov tujerodnih delavcev je moralo garati v Nemčiji v tako strašnih razmerah in s tako slabimi in nezadostno hrano, da je njih delovna moč začasno, v mnogih slučajih tudi permanentno zmanjšana in pohabljena. Pravica zahteva, naglašajo zagovorniki reparacijskega dela, da se Nemce prisili, da s svojimi delavci nadomeste one delavske sile, katere so ugonobili ali pohabili, svojemu vojnemu naporu v prid.

Vsekakor je potrebno, da ameriška javnost doseže v tem vprašanju svoje lastne zaključke. Oni, ki snujejo načrte za povojni svet, se ne boje nobenih posebnih težkoč. Britske, ameriške, francoske in ruske armade, ki prodirajo naprej v Nemčijo, bodo prevzemale ozemlja in se smatrale kot poverjeniki zedinjenih narodov. Karkoli si bo prisvojila katerakoli država, bo vpisano na njen račun, in ji bo všteto v skupni znesek reparacij, katere ima dobiti.

Bistvo je, da bodo morali Nemci odkodovati narode, ki so trpeli pod nemško okupacijo, do skrajne mere svoje sposobnosti. Zavezniški jih ne bodo pahnili v lakoto, kot so to delali Nemci širom Evrope, kjerkoli so imeli oblast v svojih rokah. Toda živeli bodo ponižno, na podlagi najpotrebnejšega za življenje. Glede te točke, namreč da morajo Nemci plačevati tako dolgo, da jih bo bolelo, vlada popolno

doglasje med tremi velesilami in najbrže tudi med vsemi drugimi deželami, ki imajo poravnati težke račune s svojimi prejšnjimi tako zvanimi "gospodarji", roparji in morilci Hitlerjevih nadljudi. — ONA.

Praktičen problem reparacij

London. (ONA) — Dobro informirani poljski krogi v Londonu pripovedujejo o kritičnem problemu, ki se je pojavil na Poljskem glede reparacij, problem, ki se utegne ponoviti v mnogih osvobodjenih deželah.

V različnih nemških tovarnah na Poljskem so Rusi odvedli stroje, katere nujno potrebujejo v ruskih tovarnah za vojni napor, t. j., za produkcijo vojaških potrebščin. Na ugovore Poljakov so Rusi odgovorili, da smatrajo, da so upravičeni odnesti omenjene stroje. Rusko uradno stališče je, da so stroje prinesli v deželo Nemci za svojo lastno uporabo, ter da so torej nemška imovina. Rusi pa so mnenja, da morejo ravnati z nemško imovino po svoje — v deželi, katero je osvobodila rdeča armada.

Nahajamo se tu pred načelnim vprašanjem, katero bo treba razčistiti. Treba je odločiti, čigava pravica je prva nad nemško imovino v osvobodjenih deželah.

Razpadanje nemške vlade

Bern. (ONA) — Nemške oblasti so zopet obesile tri nemške nacistične uradnike, češ da so bili krivi "kršitve discipline nacistične stranke in zveze s sovražnikom."

Po teh poročilih je napetost v vsej pokrajini Baden, ki leži nasproti mogočnim zavezniškim armadam na levem bregu reke Rene, v zadnjem času zelo narasla.

Obsojeni in usmrčeni trije uradniki so naslednji: Hummel, predsednik pokrajine Baden, Pflaumer, notranji poverjenik te pokrajine, in Gaertner, administrativni "fuehrer" nacistične stranke v Badenu.

Po poročilih, ki so na razpolago, so bili vsi trije v sporu z glavnim "fuehrerjem" pokrajine Baden, Robertom Wagnerjem, in enim njegovih pomagačev po imenu Roehn. Obtoževali pa so tega poslednjega korupcije.

Razen teh treh obsojenih pa so v Badenu zaprli tudi še približno 30 drugih nacističnih uradnikov pod različnimi obtožbami.

"Casopisje" v Kolinu

Kolin. (ONA) — Odkar je bilo mesto Kolin zavzeto, je dajala preostalemu prebivalstvu dnevne novice skupina za psihološko vojno pri dvanajsti armadni skupini. Vsak dan vozi skozi mesto tovorni avtomobil z zvočnikom, ki oznanja dnevne novice, nove razglase, navodila itd. Mesto je namreč brez električnega toka, tako da ni radijskih aparatov. Tiskarne pa tudi ni nobene. Včasih se nahaja do 3,500 oseb okrog tega ameriškega zvočnika.

AKO TRPITE VSI ED REVMATIZMA si pomagajte na ta način!

Sulf
LIQUID SULPHUR

MINERALNA KOPEL V VAŠEM DOMU

Le 1 oz. SULFA dodan vaši kopeli pomaga zdravju; je znano po vsem svetu, da naravna žveplena mineralna kopel olajša bolečine, utrujenost in razne kožne nerodnosti.

ZA 16 ZAPOREDNIH KOPELI CENA LE \$1.45

Pripravite se za poletne mesece in prične uporabljati "SULF" v vaši kopeli še danes.

VEDNO ZAHTEVAJTE LIKVIDNO ŽVEPLO V STEKLENIČI.

Dobi se v WALTHAM, GREEN'S, LIGGETT'S, STEINWAY, GOLDBLATT'S, BOSTON STORE IN DRUGGIH LEKARNAH IN DEPT. PRODAJALNAH.

DISTRIBUTOR
HAMISTON KEELING & CO. SERVICE WHOLESALE DRUG. GALLER DRUG.

žabornu cesto, ki jo vidite na sliki, se nahaja okrog osem milj vzhodno od Rene v Nemčiji, kjer je prva ameriška armada napravila mostišče vis a vis Remagena preko Hindenburgovega železnega mostu, katerega Nemci niso pognali v zrak radi lasne sabotaže. (Del mostu se je zadnje dni izdal radi poškodb.) Ameriška vojska je že pretrgala tudi "Hitlerjevo" cesto, ki jo vidite na sliki.

RDEČA KOKARDA

Roman iz velike francoske revolucije

STANLEY WEYMAN

(Nadaljevanje)

"Srečna sem, da to slišim," je rekla z mičnim nasmeškom. "Ali ste v Nimesu že znani?" "Doslje ga nisem poznal. A zdaj mi je, kakor da sem tu doma."

"Preveč ste ljubeznivi," je dejala in brez zadrege prestregla svoj pogled. "Da vam bo bolj udobno, vam hočem povedati svoje ime. Po vašem imenu vas ne vprašam."

"Tedad ga ne veste?" sem vzkliknil. "Razume se, da ne!" se je zasmejala. "Ta smeh mi je razodel, da je zelo mlada. Bila je malone še dekletce."

"A poveste mi ga seveda lahko, če vam je to v zabavo," je dodala prostodušno.

"Drago mi bo, gospa," sem galantno odvrnil. "Moje ime je vikont de Saux, iz Sauxa pri Cahorsu."

Roka ji je obvisela v zraku in skoro minuto je kar osuplo strmela vame. Zdelo se mi je celo, da vidim v njenih očeh izraz nekakšne groze. Nato je povzela:

"Iz Sauxa pri Cahorsu?"

"Da, gospa. In učinec mojih besed me navdaja s strahom, da ste me imeli za nekoga drugega."

"Nikakor ne!" je dejala.

Nato je dala svojim čuvtvom duška ter se zasmejala in zaploskala z rokama.

"Ne, gospod," je veselo vzkliknila, "verjemite mi, da ni govora o pomoti. Narobe, zdaj, ko vem, kdo ste, pijem na vaše zdravje. Alfonz, nalijte gospodu vikontu!" je povzela. "Hočem, da tudi vi pijete z menoj na zdravje..."

Premolknila je in me poredno pogledala.

"Poslušam vas, gospa," sem rekel in se naklonil.

"Lepe Denize!" je končala.

Zdrzil sem se in obsedel z odprtimi usti, ves presenečen in zmeden. Toda ona se je še bolj zvonko zasmejala in velela, v deški razposajenosti ploskaje z rokami:

"Pijte, gospod, pijte!"

Ves rdeč od zadrege sem izpolnil njeno voljo.

"Izvrstno," je dejala, ko sem postavil kozarec na mizo. "Zdaj, gospod, bom lahko počela tistemu, komur je mar, da ste zvest kavalir."

"Ali, gospa," sem vprašal, "odkod poznate tistega, komur je mar?"

"Odkod ga poznam?" je dejala neprisiljeno.

"Oh, da, to je vprašanje!" Namestu da bi odgovorila, je ubrala v razgovoru povsem novo struno.

Jela me je obsipati s pravo ploho duhovitega čebljanja in tako ljubkih domislic, da sem ji komaj odgovarjal, zakaj izprevidel sem, da je v tej umetnosti večji mojster od mene. Ta igra s toli zalo nasprotnico ni bila brez mika, tem bolj, ker so bile Denize in moji odnošaji do nje glavni predmet njenih šal; a vendar mi ni bilo nevšečno, ko je udarilo osem in se je njena razigranost nenadoma izpremenila v molk. Obraz se ji je zmrščil, vzdihnila je in se resnobno zagledala predse. Osmelil sem se in vprašal, ali jo kaj teži.

"Da, gospod," je odvrnila. "Zdaj vas moram preizkusiti; le čuvajte se."

"Česa želite od mene?"

"Želim, da me spremite tja, kamor moram iti, in nato domov."

"Evo me," sem vzkliknil in vneto vstal. "Če bi se odtegnil tej dolžnosti, bi bil res slab kavalir. A zdaj se mi, gospa, da ste hoteli povedati svoje ime."

"Moje ime je madame Catinot," je odgovorila.

Ne vem, kaj je čitala na mojem obrazu, kajti zardela je kakor mak in dodala:

"Vdova sem. A zdaj veste toliko kakor preje."

"Vzlic temu sem vam iz srca na razpolago, gospa."

"Prav, gospod de Saux," je povzela prostodušno. "Če me hočete počakati v veži, pridem takoj za vami."

Odprl sem ji vrata in odšla je; nato sem se ves zamišljen in poln radovednosti, kaj naj bi pomenila ta neobičajna prigoda, nekaj minut sprehajal po sobi sem ter tja. Ko sem se naposled odločil in krenil za njo v razsvetljeno vežo, me je že čakala ob vznožju stopnic. Lasje so ji izginjali pod čepcem iz črnih čipk in obleka pod enako temno mantiljo. Sluga, ki me je bil sprejel, mi je molče podal plašč in pokrivalo; nato je gospa Catinotova brez besede krenila pred menoj po dolgem hodniku.

Nad vrati, h katerim je vodil hodnik, je visela druga svetiljka. Obsijala mi je klobuk, baš ko sem ga hotel dati na glavo, in tisti mah sem osupel obstal. Trobarvna roža, ki sem jo navadno nosil, je bila nadomeščena z majhno rdečo kokardo.

Gospa, ki ni več slišala mojih korakov, se je ozrla in videla, za kaj gre. Roka, ki mi jo je položila na komolec, je trepetala.

"Samo eno uro, gospod, samo urico," mi je šepnila na uho. "Dajte mi roko."

Dokaj zmeden, zakaj slutnja opasnih zapletljajev mi je bila mahoma prešinila dušo, sem se pokrtil in ji ponudil roko. V naslednjem trenutku sva stala pod milim nebom, v temni uličici, ki so jo z obeh strani obdajali visoki zidovi. Moja vodnica je takoj zavila na levo; molče sva stopala kakih sto padeset korakov daleč ter dospela do pokritega loka, skozi katerega je sejala luč. Z lahnim pritiskom lakti me je gospa povabila, naj vstopim; okraj loka sem zagledal pred seboj ozka, visoka vrata; še trenutek in z začudenjem sem videl, da stojim v cerkvi, ki je bila do polovice napolnjena z ljudmi.

Gospa si je položila prst na ustnice, češ, naj molčim, in me je odvedla v senco ena izmed obeh stranskih ladij. Ko sva prišla do praznega stola za nekim stebrom, mi je mignila, naj se ustavim, sama pa je pokleknila.

Kakor v sanjah sem gledal okoli sebe. Slabotno razsvetljena ladja cerkve je bila videti še bolj mračna od plaščen in črnih pajčolanov klečeče množice, ki je naraščala od trenutka do trenutka. Iz globine cerkve se je zdaj, pa zdaj vzdignilo rahlo, resnobno mrmanje, edini zvok, ki je prekinjal morečo tišino. Rdeča večna luč pred oltarjem je dajala sliki še bolj mrko lice.

Pričakovanje nečesa neznanega mi je težilo dušo in srce mi je burno utripalo. Ta občutek je postajal že neznošen, ko se je sredi tišine turbotno oglasila izpred oltarja ritmična tožba psalma "Miserere Domine!"

Čim delj so zvoki molitve ihteli v slovesni mrak pod visokimi oboki ter napolnjevali razžaloščena srca vernikov s trepetom, tem bolj se je zdelo, kakor da nas davi za grla nevidna roka; meglja se je delala pred očmi, glave krepkih mož in šibkih žena so se čedalje globlje pobešale na prsi in sklenjene roke so drgetale. Miserere Deus! Miserere Domine!

Tužni prizor je bil pri kraju. Psalm je utihnil in sredi teme se je v luči osamljene sveče zdajci pojavil bled obraz, čigar žareče zenice se niso upirale v množico vernikov, ampak v prazni prostor pod oboki... In pridigar je izpregovoril.

(Dalje prihodnjič.)

Spomini Kristofovega Pepčka

Jošip Suchy

Gadje leto in črešnje

(Nadaljevanje.)

Sveščev Janež je prišel pome. Vsakokrat, kadar se je tam izza nasprotnih hiše pojavila njegova čokata postavica, sem že vedel, koliko je ura bila. Prav oprežno sem smuknil v veliko gostinjsko sobo in če ni bilo gostov, sem odprl kredenco, vzela hlebec kruha ter si ga odrezal dobršen konec, ki naj bi zadovoljal zame in za tovariša. Pogledal sem nato še po veži, če ni morda kje v bližini stara mati, ter smuknil skozi železna vrata iz veže v "šepkamro", kjer so visle pod stropom vsakovrstne mesne dobrine, počenši pri kranjski klobasi pa vse do gnjati in krač. Dve klobasi sta brž izginili v mojem prostornem žepu.

In hajdi v svobodo! Pred šutenako cerkvijo vsa se sešla. "Imas kaj malice s seboj?" me je vprašal Janežek, in ko sem pritrtil, se je zadovoljno namuznil.

"Danes greva na gade!" je rekel. Meni je bilo prav in tako sva jo zavila čez bistriški most okrog vogala mimo nekdanje šranje proti Vrhpolju. Na desno sva se izgubila v gostem smrečevju ter sopihala v hrib, da se je kar kadilo od naju.

Tolsta gora stoji vstric s Starim gradom, malce višja je morda in ploščnata na vrhu. Radi tega menda se tudi imenuje Tolsta gora.

Ko sva prišla na vrh, sva se seveda najprej lotila klobas in kruha. Omenim naj, da sem za vse take in enake pustolovščine nosil vedno s seboj cekar in malho, kamor sem običajno zložil provijant in kamor smo po uspehli pohodih spravljali tudi — plen.

Ko sva se do sitega najedla ter si želja usta poplaknila s perišičem vode iz žuborečega studenca, sva počela skrajno oprežno tavati po vresju in travci Tolste gore.

Ker je bilo tistega leta mnogo črešnje naprodaj, sva sklepala,

da mora biti spet vse polno gadov. Povedali so nam namreč ljudje, da se z črešnjami vred, kadar dobro obrode, pojavi vselej tudi gadja zalega. Čim več črešnje, tem več gadov.

Bila sva pa prava mojstra v tem poslu. Ze precej cvancgarice sva si bila v preteklem letu zasluzila na okrajnem glavarstvu. Za vsako gadjo glavo so nam plačevali po en lep, svetel zeksarček. Iz skupnice sva si potem kupovala smodnika in bonbončkov.

Opremljena sva bila z gorjaci in s štaberlom, špansko trstiko. Paličico sva na koncu preklala, v precep pa vtaknila nekako leseno zagozdo v obliki klinca, ki sva jo imela pritrjeno na vrvi. Čim je gad siknil, je bila trstika že nad njegovo glavo, zagozda se je izprožila in gad je bil — najin.

Tisti dan sva jih precej nalovila. Tak posej seveda zahteva precej dobrih živcev, korajže in preudarnosti. Vsega tega sva midva, ki sva med tovariši slovela kot najdrznejša gadjarja, imela dovolj in še preveč.

Usekala sva po potem kar po sosednih vrhovih v prijazne Palovče, ta slavni eldorado za ljubitelje črešnje. Tako nekako ob

Poseben oddelek ameriških vojakov spušta raketne bombe na Japonce na otoku Iwo iz naprav, ki so pritrjene na avtlih.

treh popoldne sva že obirala črešnje, ki je obrodila, da so se kar lomile veje. Posebno izbirčna pa nisva bila, zakaj če je veja bila malce preobilno obdarovana s slastnim sadjem, sva jo enostavno odkrnila od debla, da sva jo potem povsem mirno lahko obrala na tleh.

Ko sva baš polnila cekar s črešnjami, evo ga gospodarja! "Bosta šla, smrkavca, sem s črešnjami!" Mož pač ni računal z urnimi bedri, ki so naju nesla po hribu nizdol, kakor gazele v pustinji, če jim je lev za petami.

Druga dne sva se izmuznila iz hišnega varstva na okrajno glavarstvo — prodaj gade.

Prav ko so mama odštevali lepo vsotico cvancgaric, viš ga hudimana, ali se ne pojavi pred nama črno zamazano lice oglarja iz Palovč, ki je baš prišel na davkarstvo plačat fronke. "Oh, glej jih, glej, ali vaju imam. No, že dobro, vaju že poznam!"

Midva na vrat na nos skozi vrata na Plac in čez klanc na Šutno.

Stara mamica je morala oglarju za pozobane črešnje odšteti cel goldinar. Meni se ni zgodilo nič. Za Sveščevega Janca pa sajasti Palovčan sploh ni porajtal.

Prvi šolski dnevi

Da sem komaj pričakoval začetka šolanja, se razume po sebi, zakaj z znanjem, kar so mi ga bili vtepli v glavo pri gospe Cerarjevi, sem bil brezdvomno brez konkurence.

Prvi dan smo imeli mašo. Šele drugi dan so nas prišli ogledovat kamniški patri — učitelji Ehrenfried, Fortunat, Rajner in Kornel. Seveda je bila peteropersna deteljica spet zbrana v prvih dveh klopih na levi. Desno je stala tako zvana oslovska klop — ezelpok, klop za repente in včasih tudi za delikvente ter tiste, glede katerih preiskava še ni bila končana.

V drugih klopih za nami so sedeli naši vrstniki iz sovražnega tabora, kakor Medvedov Tone,

Tajetan, Napoleon, Filec i. t. d. Cisto od zadaj so tiho ždeli — Podgorčani, Tunjičani, Nevljani in Stranjani. Tudi Palovče, Gozd in Županje Njive so imele tu svoje zastopnike.

Kar nas je bilo purgarskih sinov, smo nosili na hrbtu tornistre, iz katerih so na vrvicah bingljale nove rumene gobice. Nova je bila tudi tablica in pisalce, ki smo mu rekli "po kranjsko" grifel.

Tisti dan nas niso preveč mučili. Toliko, da so nas vpisali v razredno knjigo, nam vtepli, da moramo vstati, če stopijo gospod pater v šolo in da moramo potem moliti. Drugi dan je tik pred začetkom šolske ure vstopil v razred velik fantalin ter začel brisati tablo. Repetenti so nam povedali, da je ta fant prav za prav patra Fortunata profos in krvnik obenem. Pomagal mu je namreč vselej pri tepežu zakrknjenih grešnikov. Držati je moral hudodelnika, dočim mu je pater Fortunat na zadnjico s štaberlom odmerjal udarce, tri do deset po številu, kakor je bil pač greho manjši ali večji. Ta profos je tudi na patrov ukaz marsikaterega obsojenca peljal na stranišče, kjer mu je iz hlač izvelke — podlogo, ki naj bi varovala izvesten, preveč občutljiv in zlahajni del telesa.

O besnosti tega dolgina sem se na žalost moral pozneje tudi sam prepričati in z menoj vred tudi moji prijatelji.

Tretji dan je prišel v razred pater Rainerij, ki je na tablo kaligrafično napisal pet do šest črk, ki so tisti dan prišle na vrsto.

S patrom Kornelom smo se že prvi dan spoprijaznili. Najprvo nas je naučil tisto starodavno pesmico: "Barčica po morju plava..." in "Izpod skale spoke male..." ali ono "Stvarnica je spala in zopet je vstala..." — Pozneje so se vrstile heroične in bojne pesmi, kakor n. pr. "Bubanj sildo budi nas a boj krvavi..." — in našo koračnico: "Rado ide Srbin u vojniko, zelene že bere lovorko!"

Ob desetih so se odprla šolska vrata in na vrat, na nos smo

bili že v klopčičih drug na drugem na glavnem trgu, dokler se ni prikazal pater Fortunat. Razpršili smo se na vse strani, kar pa seveda ni prav nič pomagalo, zakaj drugi dan smo bili že citirani pred tablo ter tepeni čisto po predpisih.

Pater Rainerij je bil posebno strog. Morali smo mu — pokazati desno dlan. Nato je potem s štaberlom prav po kmečko zamahnil, enkrat, dvakrat, trikrat — "Asa, asa —" smo vpili, kar pa oledenelega srca patra Rainerija ni niti najmanjše genilo.

Pater Ehrenfried nas je tepel s cingulom in sicer z vozlom na koncu, da je bolj bolelo.

In vendar smo jih imeli vsi radi in oni nas. Živeli smo kot velika družina v brezprimernem soglasju.

Svetila jim večna luč! (Dalje prihodnjič.)

Ali ste naročeni na dnevnik "Prosveto"? Podpirajte svoj list!

TISKARNA S.N.P.J.

— sprejema vsa —

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvaškem, slovaškem, češkem, angleškem jeziku in drugih...

VOĐSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO SNPJ. DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

... Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne
... Cene zmerne, unljako delo prve vrste

Pišite po informacije na naslov:

SNPJ PRINTERY
2657-59 S. Lawndale Avenue Chicago 23, Illinois
TEL. ROCKWELL 4904

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETO

Po sklepu 12. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveto za prišle sode, dva, tri, štiri ali pet članov in ene družine k eni naročnici. List Prosveto stane za vse enako, za člana ali nečlana \$2.00 za eno leto naročnino. Če va člani še plačajo pri asessmentu \$1.20 na tednik, se jim to prišleje k naročnini. Torej sedaj ni vroka, reči, da je list predrag za člana SNPJ. List Prosveto je vaša lastnina in gotovo je v vsaki družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan.

Pojasnilo:—Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član SNPJ, ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list tednik, bode moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na dnevnik Prosveto, to tako naznaniti upravnštvu lista in obnem doplačati dotično vsoto listu Prosveta. Ako tega ne stori, tedaj mora upravnštvu znižati datum za to vsoto naročnina.

Cena listu Prosveto je:

Za Zdrav. države in Kanado \$2.00	Za Chicago in okolico je \$1.50
1 tednik in 4.00	1 tednik in 1.50
2 tednika in 3.00	2 tednika in 1.50
3 tednike in 2.40	3 tednike in 1.50
4 tednike in 1.20	4 tednike in 1.50
5 tednikov in niš	5 tednikov in 1.50

Za Evropo je \$2.00

Ispolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Money Order v pisnu in si naročite Prosveto, list, ki je vaša lastnina.

PROSVETA, SNPJ.
2657 So. Lawndale Ave.
Chicago 23, Ill.

Priloženo pošiljam naročnino za list Prosveto vsoto \$ _____

1. Ime _____ Čl. društva št. _____

Naslov _____

Ustavite tednik in ga priplačite k moji naročnici od sledočih članov moje družine:

2. _____ Čl. društva št. _____

3. _____ Čl. društva št. _____

4. _____ Čl. društva št. _____

5. _____ Čl. društva št. _____

Mesto _____ Država _____

Nov naročnik Star naročnik

FAMOUS CLOSE SHAVES By Barber Sol

A NABI TANK ONSLAUGHT DOOMED OUR FORCES ON A SICILIAN BEACHHEAD. RECOGNIZING THE DESPERATE FLIGHT, LT. DAVID WABUR RUSHED AN ONCOMING TANK WITH A TOMMY GUN. WABUR'S EXPERT FIRING KNOCKED OUT THE TANK AND ENABLED HIS MEN TO CAPTURE THREE OTHERS.

BARBER SOL SAYS: IT'S NOT OVER YET—SAVE WASTE PAPER!!

BY RECOVERING WITH THEIR MANUAL FLIGHT CONTROL, DESTROYED THE CREW OF A FORTRESS WAS FACED WITH THE DILEMMA OF BAILING OUT OVER ENEMY TERRITORY OR DEFENDING ON THEIR AUTOMATIC PILOT. BECAUSE THEY DECIDED TO STICK AND "GEORGE" FLEW THEM BACK TO ENGLAND, SAFELY.

PAGING LLOYDS!!

HE'S A LIQUOR QUARTER HOURS BEHIND THE WALL—INTO THE STREET THROUGH THE RESCUER'S ROAD AND A BIT STUNNED BUT OTHERWISE UNHARMED.

Razni mali oglasi

POMOČNICE ZA ZAKUSE
Stalno začasno delo. Posiljedila in pomivalke posode. Obočeri, nedeljah in praznikih delo. Oglasite se v Employment office, 3rd floor.
MARSHALL FIELD & CO.
State—Washington

4 SOBE BUNGALOW modernna ša. Garaža in 1/4 akra zemlje. Milwaukee in Greenwood. Bldg. sweet 8950.

\$50.00 NAGRADE
ako nam naznanite nekoga, ki dobro karo na prodaj. Ali pa kupim vašo karo in vam plaš \$50.00 posebej v gotovini.
Tel. Seeley 9697
Po 6. uri P. M. Juniper 78

DELO DOBRO

HIŠNICE

"JANITRESSES"

Zenske za čiščenje
Delovne ure od 5:30 popoldne do 12. ure zvečer
Vojno nujna industrija.
Rabimo tudi pomočnice v jedilnici

VPRAŠAJTE pri
ILLINOIS BELL TELEPHONE COMPANY
"EMPLOYMENT OFFICE ZA ŽENSKO"
Street Floor
309 W. Washington Street

WAR STAMPS